

Два извештаја конзула Јастребова

о акцији Албанске лиге у Призрену 1880 год.

Господ. А. М. Селищев, професор Универзитета у Москви, био је љубазан да ми пошаље препис два документа из наше нове историје. Нашао их је у архиву бившег руског Министарства иностраних дела. То су два извештаја из 1880 год. руском посланству у Цариграду од генералног конзула, познатог историка Ивана Степановича Јастребова. Јастребов је у два маха био конзул у Призрену 1870—1874 и 1879—1880 год. Правичан и одлучан, он је учинио много добра Хришћанима уопште, а Србима нарочито, за свога службовања у Скадру, Призрену и Солуну...

За његовог другог конзуловања у Призрену, албанска лига, звана конгра, после ослободилачких ратова Србије и Црне Горе с Турском од 1876—1878 год., развијала је нарочито своју акцију и будно мотрила на све покрете Срба у Турској. Једном таквом приликом, лигин повереник, разбојник Рамадан Заскок, по издајству неког Хришћанина, успео је да ухвати једно писмо професора призренске богословско-учитељске школе † Петра Костића, које је упућено било једном његовом пријатељу у Гиљане. Иако у том писму није било ништа изразито компромитујућег, до простог саопштења да је Муктар-паша с редифима отишао и да се Арнаути, а с њима и призренски Турци, противе Црној Гори и Султану, дошло је 6-тог априла 1880 год. у Призрен 17 Арнаута-Љумљана, под вођством Рамадана Заскока, и тражило Петра Костића да му сами суде. Не нашавши Костића код куће ни у школи, цела руља отишла је пред руски конзулат и тражила да им се изда Костић, мислећи да је тамо сакривен. Јастребов је, са својим кавазима, успео да одбије руљу, и на-

шавши увече Костића сакривеног у једном закључаном трговачком магазину, узео га је под своју заштиту.

Поводом тим поведен је поступак против Петра Костића и турске власти нашле су за потребно да га уклоне из Призрена у Битољ. — Јастребов је о свему томе известио руско посланство у Цариграду и умолио за посредовање код српског посланика у Цариграду, генерала Саве Грујића, да прими Костића када из Битоља дође у Цариград, снабде га потребама и пошаље за Београд.

Те извештаје Јастребовљеве штампамо овде, по преписима госп. А. М. Селишчева, на чему му и овом приликом топла хвала.

У вези с тим ваља додати још: да покојни Петар Костић, када је стражарно допраћен у Битољ, није тамо лако прошао. Њему је суђено и он је осуђен био на 5 год. робије; али му је та казна смањена на 5 месеци, заузимањем српске владе и страних конзула. — Пошто је издржао ту казну, Костић се је склонио у Београд: а вратио се је у Призрен 1881 год., када је Дервиш-паши пошло за руком да растури албанску лигу.

1.

Копія съ донесенія (въ константиноп. посолство) Ястребова отъ 8 апрѣля 1880 г. за № 72. (Архив б. Мин. Ин. Д. V-A₂. № 675).

6-го сего апрѣля въ воскресенье около полдня 17 арнаутовъ из Люмы, вооруженные ружьями Мартини, подъ предводительствомъ извѣстнаго Рамадана-Заскока, отъявленнаго убійцы, рыскали по улицамъ христ. квартала съ цѣлью найти профессора здѣшней семинаріи Петра Костића и убить его. Не найдя его дома и въ зданіи семинаріи, принадлежащемъ русскому почетному гражданину Симѣ Игуменову, они направились къ ввѣренному миѣ консульству. Имъ шепнулъ кто-то, будто Костићъ скрылся у меня. Буйная толпа старалась силою ворваться въ консульство; только благодаря неустрашимости моихъ кавасовъ и вмѣстѣ ихъ благоразумію, подъ личнымъ моимъ надблюденіемъ и командою дѣло обошлось безъ кровопролитной схватки около воротъ консульства и внутри его.

Я конечно не замедлилъ заявить мютесарифу о случившемся. Ахмедъ-Хельми паша заявилъ, что онъ ничего не знаетъ объ этомъ и приметъ мѣры къ водворенію спокойствія. Вслѣдъ затѣмъ я лично протестовалъ противъ нарушенія правилъ относительно консульства и потребовалъ наказанія трехъ полицейскихъ, сопровождавшихъ люманъ безъ вѣдома начальства. Онъ арестовалъ ихъ и приказалъ люманамъ оставить городъ.

Между тѣмъ Костичъ весь день просидѣлъ еле живъ въ одномъ магазинѣ подъ ключемъ до самаго вечера и только вечеромъ я отыскалъ его и взялъ на время подъ свое покровительство. Вина его состояла, какъ оказалось, въ томъ, что онъ осмѣлился писать своему знакомому въ г. Гиланъ, что Мухтаръ-паша выѣхалъ отсюда, что редифы уходятъ и между прочимъ о томъ, что арнауты и въ Скутари противятся Черногоріи и Султану, какъ и здѣшніе. Письмо это перехвачено Рамаданомъ Заскокомъ по наговору одного негодяя христіанина, въ надеждѣ перехватить письмо, назначенное для Сербіи.

Пока слѣдствіе еще не начато по этому дѣлу; но Костичъ, по всей вероятности, не можетъ быть обвиненъ за письмо невиннаго характера; но и Рамаданъ Заскокъ не будетъ, разумѣется, арестованъ; такъ какъ власть при своей слабости не скрываетъ своей боязни коснуться такого преступника, какъ Рамаданъ, о которомъ въ свое время сообщалъ Вашему превосходительству. Англійскій мой коллегъ выразилъ свое неудовольствіе мютесарифу по поводу нападенія арнаутовъ на русское консульство и требовалъ также, какъ и я, ареста Рамадана Заскока, которому всё проходитъ безнаказанно и который представляетъ собою особую власть здѣсь.

2.

Копія съ донесенія Ястребова повѣренному въ дѣлахъ въ Константинополь отъ 15 апрѣля 1880 г., за № 80.

Взявъ подъ свое покровительство отъ буйной толпы мусульманъ учителя Костича, о которомъ я сообщалъ Вамъ 8 апр. за № 72, и такимъ образомъ избавивъ его отъ неминуемой смерти, я заставилъ мютесарифа вытребовать письмо Костича у представителя другой здѣсь власти въ родѣ коммуны,

наводящей терроръ на мирныхъ жителей, и судить его по закону. На допросахъ Костича власти убѣдились въ ничтожности письма и потому хотѣли было освободить его изъподъ ареста; но подъ давленіемъ здѣшнихъ коммунаровъ, пригрозившихъ рано или поздно убить Костича, мютесарифъ решился удалить его отсюда въ Битолію во избѣжаніе дальнѣйшей непріятности. Привлечь же къ суду осмѣлившихся безъ вѣдома власти хватать письма и распечатывать ихъ (за что закономъ опредѣлено наказаніе) никто не посмѣлъ и думать, тѣмъ менѣе арестовать отъявленнаго убійцу Рамадана Заскока, надѣлавшаго такой здѣсь шумъ по этому дѣлу.

Власти увѣрили меня, что Костичъ по пріѣздѣ въ Битолію можетъ уѣхать куда ему угодно, только не сюда въ Призрѣнъ. Я ему посовѣтовалъ не терять времени и отправиться чрезъ Константинополь въ Бѣлградъ. Питаю полную надежду, что Ваше превосходительство окажетъ ему содѣйствіе и сербскій посланникъ Груичъ не оставитъ его безъ пособія, снабдивъ его надлежащимъ паспортомъ до Бѣлграда...

Рад. М. Груич
